

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดลำพูน
(Participation of communities in the Children development center Lamphun province)

ภัทรภร บูรณสิงห์ วท.บ.

Pattaraporn Buranasingha B.Sc

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน

Lamphun Provincial of Public Health office

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กจังหวัดลำพูน และเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับดีและดีมาก กับกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ของ กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างและ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบเจาะจง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 180 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม - กันยายน 2553 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.507 และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.608 แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลให้การยกระดับมาตรฐาน การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กดีขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก

Abstract

Participation of the community are very important in the development of Children development center. This study is descriptive study. The objective is study the involvement of communities in the Children development center in Lamphun and compare the differences of community participation in the Children development center between the sample responsible for children who meet the standard in good and very good compared with a group responsible for children care centers that meet standard in basic level and substandard from the Department of Health. The samples and population consists of a specific healthcare workers, local government officer, child development

center Boards and children care centers' s worker for 180 people. The data collection during may - September 2553. Tools for analyze data collected by a computer program package for using descriptive statistics with frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that a group who responsible for children care centers that meet standards in good and very good have participation in the operation on all sides at a high level. Average score was 4.14, the standard deviation equal to 0.507 and a group responsible for children care centers that meet standard in basic level and substandard have participation in the operation as a whole on all sides at the medium level. Average score was 3.13, the standard deviation was 0.608. This study are show that the participation of the community can improve the standard of Child Development Center and the results of this study will be guide for development and supporting about community participation in the Children development center to provide effective.

Keywords: Community participation, Children center

บทนำ

ปัจจุบันการเจริญเติบโตด้านอุตสาหกรรม เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แบบแผนการดำรงชีวิต วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไปด้วย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จำนวนมาก ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จากเดิมเคยประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง หรือมีเวลาเลี้ยงดูบุตรน้อยลง จำเป็นต้องฝากสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ให้เลี้ยงดูแลบุตรแทน จากการสำรวจข้อมูลของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กเล็ก พบว่าเด็กเล็กร้อยละ 37.3 ได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในศูนย์เด็กเล็กช่วงกลางวัน¹ ศูนย์เด็กเล็กจึงเป็นสถานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน ถือเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก เด็กเล็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านต่างๆสูงสุด เป็นจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานชีวิต จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อความเจ็บป่วยมากเช่นกัน การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามวัยอย่างถูกต้อง

เหมาะสม ทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในอนาคต จากข้อมูลการสำรวจภาวะสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของกรมอนามัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการ บุคลิกภาพ ตลอดจนความสามารถของเด็ก² ดังนั้น การบริหารจัดการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพได้มาตรฐานจึงมีความสำคัญ

ศูนย์เด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ พัฒนาทักษะทุกด้านของเด็กปฐมวัย หากศูนย์เด็กเล็กในชุมชนไม่มีคุณภาพ มาตรฐานที่ดี เด็กที่นำมาฝากเลี้ยงก็จะได้รับการพัฒนาด้านต่างๆต่ำกว่ามาตรฐานที่เด็กวัยนี้ควรจะได้รับ และเมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยเรียน จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆได้ เช่น ปัญหาด้านการเรียน ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นต้น แตกต่างกับเด็กเล็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีผู้ดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่น เด็กจะมีการเจริญเติบโตพัฒนาการที่ดีเหมาะสมตามวัย ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ ไม่มีปัญหาสังคม³ จากการศึกษาของสุวิทย์ สมบัติ⁴ พบว่า ศูนย์เด็กเล็กสวนเขื่อนจังหวัดแพร่ มีการดำเนินงาน ควบคุมดูแลช่วยเหลือ

สนับสนุนจากผู้บริหารงาน ผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ และจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับการเลี้ยงดูเด็ก ชุมชนมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ทำให้เด็กในศูนย์เด็กเล็กมีการเจริญเติบโตที่ดี มีพัฒนาการสมวัย สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และมีความพร้อมในการเรียนรู้ที่ดี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐาน จึงมีโครงการศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ดำเนินงานยกระดับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ทุกแห่ง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2546 เป็นต้นมา มีศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับพื้นฐาน ร้อยละ 84.77 เป้าหมายมากกว่าร้อยละ 90 และมีศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดีและดีมาก ร้อยละ 47.67 เป้าหมายมากกว่าร้อยละ 40⁴ ซึ่งการดำเนินงานพัฒนายกระดับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ต้องพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

การดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ จังหวัดลำพูน ปีงบประมาณ 2552 มีสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กทุกสังกัดทั้งหมด จำนวน 225 แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 181 แห่ง สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 43 แห่ง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง มีเด็กเล็กในสถานรับเลี้ยงเด็กช่วงกลางวันทั้งหมด จำนวน 8,442 คน มีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กทั้งหมด จำนวน 520 คน ผลการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ พบว่า มีศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับดีและดีมาก จำนวน 96 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.67 ผ่านเกณฑ์มาตรฐานระดับพื้นฐาน จำนวน 104 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.22 และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 25 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.11¹⁵ จากข้อมูลสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กหรือศูนย์เด็กเล็ก มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแลหลายหน่วย โดยมีครูหรือผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เป็นเสมือนพ่อแม่ ผู้ปกครอง คนที่สองของเด็ก เป็น

ผู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพและพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กมาก เพราะต้องให้การศึกษา ให้การอบรมเลี้ยงดู ดูแลรักษาสุขภาพแวดล้อมทั่วไป บริหารจัดการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยให้เด็ก จัดบริการด้านอาหาร และกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการให้เหมาะสมตามวัย¹⁶ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมีคุณภาพได้มาตรฐานดีขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความสำคัญต่อกระบวนการส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆอย่างยั่งยืน นำสู่การพึ่งพาตนเองได้ นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนใกล้เคียงกัน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกระบวนการให้ชุมชนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1.) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2.) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรม 3.) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและ 4.) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล^{8,16} ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ก็ประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้เช่นกัน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก² การศึกษาของกาญจนา เลิศวุฒิ⁶ พบว่าการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทภารกิจโดยตรงในการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในพื้นที่ การศึกษาของสุวิทย์ สมบัติ¹⁴ พบว่า ปัจจัยสำคัญของกระบวนการพัฒนาเด็กเล็ก คือ การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และประชาชน ชุมชนในพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ

บรรเจิดพร หาญแก้ว¹¹ พบว่า ศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทุกแห่ง ในเขตอำเภอแม่ทะ มีระดับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูง และจากการศึกษาของพิทยา กาโนมัย¹³ พบว่า การนำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้พัฒนาศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ทำให้ศูนย์เด็กเล็กสามารถพัฒนาจนสามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กน้อยได้แล้ว

จากผลการศึกษาและผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เห็นได้ว่า การที่มีบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมาก และการดำเนินงานจะไปทิศทางเดียวกันได้นั้น ต้องมีการประสานความร่วมมือ สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมและติดตามประเมินผลร่วมกัน ซึ่งจากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน พบว่า การดำเนินงานยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากขาดการส่งเสริมสนับสนุนและติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง ผู้ศึกษาในฐานะบุคลากรด้านสาธารณสุขรับผิดชอบควบคุมกำกับกับการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในระดับจังหวัด ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น จึงสนใจศึกษาการมีของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญ สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืนได้ โดยผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2553 - กันยายน 2553 ประชากรคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 66 คน แบ่งเป็นที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก จำนวน 30 คน ที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 36 คน และครูผู้ดูแลเด็กที่เป็นหัวหน้าศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 66 คน แบ่งเป็นที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก จำนวน 30 คน ที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 36 คน รวมทั้งหมด 132 คน เลือกรandomตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างต้องรับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก หรือรับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์เท่านั้น ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัยที่ดูแลศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 30 คน แบ่งเป็นที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก จำนวน 14 คน ที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 16 คน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 18 คน แบ่งเป็นที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก จำนวน 8 คน ที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามและสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กันยายน 2553 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก จำนวน 82 คน และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 98 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.17 และร้อยละ 71.43 ตามลำดับ มีอายุเฉลี่ย 42.1 ปี และ 38.0 ปี ตามลำดับ สถานภาพสมรสกลุ่มมากที่สุด คือ ร้อยละ 68.29 และ 75.51 ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตามลำดับ การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คือ ร้อยละ 48.78 และ 34.69 ตามลำดับ ประสบการณ์เข้าร่วมอบรม/ประชุมเฉลี่ย 1.46 ครั้ง/ปี และ 1.08 ครั้ง/ปี ตามลำดับ การเข้าร่วมนิเทศติดตามการดำเนินงานเฉลี่ย 1.17 ครั้ง/ปี และ 0.88 ครั้ง/ปี ตามลำดับ การเข้าร่วมประเมินผลศูนย์เด็กเล็กเฉลี่ย 0.83 ครั้ง/ปี และ 0.76 ครั้ง/ปี ตามลำดับ และการเข้าร่วมชมคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก เฉลี่ย 1.88 ครั้ง/ปี และเฉลี่ย 1.53 ครั้ง/ปี ตามลำดับ

ด้านการประกอบอาชีพนอกเหนือจากหน้าที่ที่รับผิดชอบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบกลุ่มศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 36.59 และร้อยละ 44.90 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ย คนละ 13,232 บาท/เดือน และ 9,332 บาท/เดือน ตามลำดับ โดยมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 56.10 และ ร้อยละ 67.35 ตามลำดับ และประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 9.12 ปี และ 6.69 ปี ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ข้อมูลส่วนบุคคล	ศูนย์ฯระดับดีและดีมาก(n=82)	ศูนย์ฯระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์(n=98)
เพศ		
หญิง	60(73.17)	70(71.43)
ชาย	22(26.83)	28(28.57)
อายุ(ปี)		
น้อยกว่า 30 ปี	12(14.63)	18(18.37)
31 – 40	24(29.27)	42(42.86)
41 – 50	32(39.03)	34(34.69)
มากกว่า 50 ปี	14(17.07)	4(4.08)
\bar{x} (SD)	42.1(9.067)	38.0(7.799)
Range	27-62	21-55

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล(ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ศูนย์ระดับดีและดีมาก(n=82)	ศูนย์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์(n=98)
สถานภาพสมรส		
โสด	14(17.07)	14(14.29)
คู่	56(68.29)	74(75.51)
หม้าย/หย่า/แยก	12(14.64)	10(10.20)
ระดับการศึกษา		
ประถม	4(4.88)	16(16.33)
มัธยม/ปวช.	14(17.07)	20(20.41)
ปวส./อนุปริญญา	20(24.39)	28(28.57)
ปริญญาตรี	40(48.78)	34(34.69)
ปริญญาโท	4(4.88)	0(0)
การประชุมอบรมเรื่องศูนย์เด็กเล็ก(ครั้ง/ปี)		
ไม่เคย	18(21.95)	32(32.65)
เคย	64(78.05)	66(67.35)
\bar{x} (SD)	1.46(1.206)	1.08(0.909)
การร่วมนิเทศติดตามการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กในเขตรับผิดชอบ(ครั้ง/ปี)		
ไม่เคย	26(31.71)	52(53.06)
เคย	56(68.29)	46(46.94)
\bar{x} (SD)	1.17(1.160)	0.88(1.218)
การประเมินศูนย์เด็กเล็กในเขตรับผิดชอบด้วยตนเองตามเกณฑ์มาตรฐาน(ครั้ง/ปี)		
ไม่เคย	26(31.71)	46(46.94)
เคย	56(68.29)	52(53.06)
\bar{x} (SD)	0.83(0.667)	0.76(0.830)
การประชุมกับคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก(ครั้ง/ปี)		
ไม่เคย	4(4.88)	16(16.33)
เคย	78(95.12)	82(83.67)
\bar{x} (SD)	1.88(1.122)	1.53(1.002)
การประกอบอาชีพอื่นๆเสริม*		
ไม่ทำ	44(53.66)	38(36.73)
ค้าขาย	14(17.07)	20(20.41)
การเกษตร	30(36.59)	44(44.90)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล(ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ศูนย์ฯระดับดีและดีมาก(n=82)	ศูนย์ฯระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์(n=98)
รับจ้าง	2(2.44)	10(10.20)
ธุรกิจส่วนตัว	4(4.88)	4(4.08)
รายได้(บาท)		
น้อยกว่า 10,000	46(56.10)	66(67.35)
10,001 – 15,000	14(17.07)	18(18.37)
15,001 – 20,000	2(2.44)	10(10.20)
มากกว่า 20,000	20(24.39)	4(4.08)
\bar{x} (SD)	13,232(9,589.593)	9,332(4,886.716)
range	3,000-40,000	3,000-26,750
ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เด็กเล็ก		
1 - 5 ปี	36(43.90)	60(61.22)
5 - 10 ปี	20(24.39)	14(14.29)
10 - 15 ปี	14(17.07)	16(16.33)
มากกว่า 15 ปี	12(14.64)	8(8.16)
\bar{x} (SD)	9.12(6.853)	6.69(5.335)
range	2-32	1-20

* สามารถตอบได้หลายข้อ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก

กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.14 SD = 0.507) และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = 3.13 SD = 0.608)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมในระดับมาก ทุกด้าน คือ ด้านส่งเสริมสุขภาพ (\bar{x} = 4.23 SD=0.691) ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (\bar{x} =4.07 SD =0.642) ด้านบริการ

อาหารสะอาดและปลอดภัย (\bar{x} = 4.18 SD = 0.540) ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย (\bar{x} = 4.10 SD = 0.533) และด้านบุคลากร (\bar{x} =4.13 SD =0.637) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ทุกด้าน คือ ด้านส่งเสริมสุขภาพ \bar{x} = 3.30 SD = 0.874) ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (\bar{x} =3.10 SD = 0.721) ด้านบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย (\bar{x} =3.20 SD =0.739) ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย (\bar{x} = 3.09 SD = 0.648) และด้านบุคลากร (\bar{x} = 3.00 SD = 0.762) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม จำแนกรายด้านและโดยรวม

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ศูนย์ฯระดับดีและดีมาก			ศูนย์ฯระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	4.23	0.691	มาก	3.30	0.874	ปานกลาง
2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.07	0.642	มาก	3.10	0.721	ปานกลาง
3. ด้านบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย	4.18	0.540	มาก	3.20	0.739	ปานกลาง
4. ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย	4.10	0.533	มาก	3.09	0.648	ปานกลาง
5. ด้านบุคลากร	4.13	0.637	มาก	3.00	0.762	ปานกลาง
รวม	4.14	0.507	มาก	3.13	0.608	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กระหว่างศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก กับศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก โดยรวมทุกด้านมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000(t-value =8.414) และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านส่งเสริมสุขภาพ ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาดปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย และด้านบุคลากร

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กระหว่างศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมากกับศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ศูนย์เด็กเล็กระดับดีและดีมาก		ศูนย์เด็กเล็กระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน		T	P
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD		
1. ด้านส่งเสริมสุขภาพ	4.23	0.691	3.30	0.874	5.555	0.000*
2. ด้านส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.07	0.642	3.10	0.721	6.716	0.000*
3. ด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย	4.18	0.540	3.20	0.739	7.254	0.000*
4. ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย	4.10	0.533	3.09	0.648	7.981	0.000*

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์เด็กเล็กระหว่างศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมากกับศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน(ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ศูนย์เด็กเล็กระดับดีและดีมาก		ศูนย์เด็กเล็กระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน		T	P
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD		
5. ด้านบุคลากร	4.13	0.637	3.00	0.762	7.486	0.000*
รวม	4.14	0.507	3.13	0.608	8.414	0.000*

* P < 0.001

อภิปรายผล

อภิปรายผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก จังหวัดลำพูน ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมากโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับการศึกษาของบรรเจิดพรหาญแก้ว¹¹ ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนอกระยะ ในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ที่ผ่านเกณฑ์ในระดับดีและดีมาก พบว่าการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก เป็นบุคลากรที่ให้ความร่วมมือและสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์เด็กเล็กมากกว่า และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.78 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 4.88 ซึ่งระดับการศึกษาสูงทำให้มีความคิดลึกซึ้ง ก้าวหน้าตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการ

ดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กในชุมชน จึงเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี¹⁰ ส่งผลให้ความร่วมมือในการดำเนินงานมากขึ้น ดังการศึกษาของปรเมษฐ์ กิ่งไก่อ และคณะ พบว่าระดับการศึกษาและระยะเวลาที่เข้าร่วมดำเนินงานในศูนย์ส่งเสริมพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในศูนย์ฯ

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน พบว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกในแต่ละด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อธิบายได้ว่า ผู้ที่รับผิดชอบดูแลศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มากกว่าร้อยละ 50 มีการศึกษาค่ำกว่าระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 9,332 บาท/คน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการประกอบอาชีพอื่นเสริมรายได้ ถึงร้อยละ 61.22 ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กได้อย่างเต็มที่ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของ

ชุมชน¹² คล้ายกับการศึกษาของฉัฐพร อาทรธรรมคุณ⁹ ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก คือ ขาดเวลาว่างในการเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากการประกอบอาชีพ เพราะส่วนใหญ่มีรายได้อีกต่อเดือนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย

2.สมมุติฐาน: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมมากกว่าศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์

จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กของกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก มีส่วนร่วมมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษา ของชาคริต คล้ายพิมพ์⁷ ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการศูนย์เด็กเล็กและผู้ปกครองเด็กในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหมู่บ้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการพัฒนาเด็กและผู้ปกครองของศูนย์เด็กเล็กประเภทก้าวหน้ามีส่วนร่วมในระดับสูง ส่วนศูนย์เด็กเล็กประเภทล้าหลังมีส่วนร่วมในระดับต่ำ อธิบายได้ว่า บุคลากรทั้ง 2 กลุ่ม มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์เด็กเล็กแตกต่างกัน คือ กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก เฉลี่ย 9.12 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ย 6.69 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 48.78 มีการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 4.88

ซึ่งสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 34.69 และมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 65.31 ซึ่งการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชน¹⁶ ดังนั้นสรุปได้ว่าบุคลากรที่มีการศึกษาและการมีประสบการณ์ในการทำงานสูงจะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ ดังการศึกษา ของปรเมษฐ์ กิ่งโก้ และคณะ พบว่า ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่เข้าร่วมดำเนินงานในศูนย์ส่งเสริมพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในศูนย์ฯ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ที่มีรายได้อีกเฉลี่ย 9,332 บาท/คน/เดือน ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีและดีมาก ที่มีรายได้อีกเฉลี่ย 13,232 บาท/คน/เดือน เป็นสาเหตุให้กลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ มีจำเป็นที่จะต้องการประกอบอาชีพอื่นเพื่อเสริมรายได้ ถึงร้อยละ 61.22 และด้วยสาเหตุนี้เวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กย่อมน้อยลง เพราะจะต้องแบ่งเวลาไปประกอบอาชีพเสริม ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์เด็กเล็กของกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก ในกิจกรรมการเข้าร่วมอบรม/ประชุมวิชาการ การนิเทศติดตามการดำเนินงาน การประเมินศูนย์เด็กเล็กและการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ตารางที่ 1 และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ จำนวนบุคลากร ภาระของงาน และงบประมาณในการดำเนินการ บางพื้นที่มีความลำบากใน

การเดินทางและไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือ มีเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งให้การสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก ส่วนใหญ่มีความพร้อมในด้านจำนวนบุคลากรและการสนับสนุนงบประมาณ จึงทำให้มีการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆมากกว่า

ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก มากที่สุด คือ ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ การสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้บรรลุตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของศูนย์เด็กเล็กนออยู่ เพราะด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย มีตัวชี้วัดจำนวน 9 ข้อ แต่ละข้อต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการสูง เช่น การจัดสภาพแวดล้อมในและนอกอาคาร อาคารต้องได้มาตรฐาน ต้องมีมุ้งลวดป้องกันแมลง ห้องน้ำห้องส้วมต้องเพียงพอ เป็นต้น

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็ก พบว่า ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการของเด็กและการประเมินพัฒนาการเด็ก อธิบายได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และด้วยภาระหน้าที่การทำงาน รายได้ที่ไม่เพียงพอ จึงไม่เห็นความสำคัญ หรือผู้ปกครองบางคนคิดว่า การเฝ้าระวังภาวะโภชนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผู้ดูแลเด็ก จึงผลักภาระให้กับบุคลากรดังกล่าว การไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการออกนิเทศติดตาม ให้คำแนะนำสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ส่วนใหญ่พบในกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ เนื่องจากมี

ภาระงานที่รับผิดชอบจำนวนมาก จึงไม่มีเวลาในการดำเนินการดังกล่าว จากปัจจัยด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับดีและดีมาก พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่รับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐานและไม่ผ่านเกณฑ์ ในทุกด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านบริการอาหารสะอาด ปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย และด้านบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆที่มีบทบาทในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก ได้แก่ ผู้ปกครองเด็ก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) เป็นต้น และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กในชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายแพทย์สมชาย รัตนางกูร นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำพูน ร้อยเอกนายแพทย์ กุรีวรรธ โชคเกิด นายแพทย์เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณท้องถิ่นจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คุณละมัย สิทธิโรจน์ เจ้าหน้าที่ทุกคนใน งานอนามัย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน ผู้อำนวยการ

โรงพยาบาลและสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ที่ช่วยทำให้ การศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือผู้ดูแลเด็กเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546, 2549.
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.), 2547.
3. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กนอกระบบอยู่คู่มืองไทยแข็งแรง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2549.
4. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สรุปผลการดำเนินงานกรมอนามัย ปี 2550.[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา www.anamai.moph.go.th/download/report50
5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2550: กรุงเทพฯ: Retrieved from www.thailocaladm.go.th.
6. กาญจนา เลิศวุฒิ. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลวังผาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
7. ชาคริต คล้ายพิมพ์. การมีส่วนร่วมของกรมการพัฒนาเด็ก และผู้ปกครองเด็กในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหมู่บ้าน จังหวัดปราจีนบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
8. ชูชาติ พ่วงสมจิตร. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
9. ฉัฐพร อาทรรธรรมคุณ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
10. นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาม, 2527.
11. บรรเจิดพร หาญแก้ว. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนอกระบบศึกษา ในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
12. ปรัชญา เวสารัชช์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนบ.(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
13. พิทยา ภาโนมัย. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนอกระบบตำบลโพธิ์ศรีสำราญ อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
14. สุวิทย์ สมบัติ. กระบวนการพัฒนาเด็กเล็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวนเขื่อน จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

15. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน กระทรวงสาธารณสุข. สรุปลผลการดำเนินงานสาธารณสุขประจำปี 2552. ลำพูน, 2552.
16. อคิน รพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ใน การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. ทวีทอง หงส์วิวัฒน์.(บรรณาธิการ).กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์, 2527.